

Ekologická síť v ČR – zvláštní číslo časopisu Ochrana přírody

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky ve spolupráci se Správou jeskyní ČR vydala v r. 2012 (ročník 67) speciální číslo časopisu Ochrana přírody s názvem Ekologická síť v ČR z různých úhlů pohledu se slovníkem pojmů. Jde v podstatě o monografii (sborník) tvořenou 16 samostatnými články, jejichž společným tématem je právě ekologická síť, nahlížená z různých hledisek řadou odborníků. Ekologická síť představuje dlouhodobě nedílnou součást strategie ochrany přírody a krajiny ve většině vyspělých i v mnoha rozvojových zemích. V České republice byla doposud často chápána jen jako synonymum územního systému ekologické stability (ÚSES). Ekologickou síť v krajině je ale nutno vnímat celostně – s částmi všech úrovní z hlediska biogeografického významu, ekosystémových funkcí a intenzity ochrany a péče.

Její pojetí se probírá podrobně v úvodním článku P. Pešouta a M. Hoška s názvem Ekologická síť v podmínkách ČR. Při stanovování a realizaci ekologických sítí se obvykle uplatňují ekostabilizační a bio-ekologické přístupy, včetně konceptu tzv. zelených cest (greenways). Jak je zde uvedeno, ekologickou síť v ČR tvoří segmenty – propojené sítě a soustavy s různým stupněm ochrany a diferencovanou péčí, které pokrývají více než 56 % našeho území. Následuje příspěvek J. Plesníka, který shrnuje historii vytváření celoevropské ekologické sítě a zelené infrastruktury a nastiňuje její budoucnost. Na tento článek navazuje příspěvek A. Bučka o výchozích a vývoji tvorby ekologických sítí na našem území. Uvádí příčiny a následky destabilizace a destrukce krajinných ekosystémů, kdy původně mnohotvárná

1 Podblanicko patří mezi území se zachovanou kostrou ekologické stability. Foto M. Kloudys, se svolením časopisu Ochrana přírody

a pestrá venkovská krajina byla degradována na agro-industriální výrobní prostředí. P. Birklen a P. Kůsová se ve svém článku zaměřují na územní systém ekologické stability v politice a strategiích, kde uzákonění ochrany a vytváření ÚSES posunula Českou republiku v oblasti hodnocení krajiny a péči o ni mezi přední země v Evropě i ve světě.

M. Hájek zpracoval plánování územních systémů ekologické stability a uvádí konceptní principy i vymezení minimálních prostorových parametrů skladebných částí ÚSES, tedy biocenter a biokoridorů na lokální, regionální a nadregionální úrovni. Tuto problematiku dále rozvíjí M. Hátle. Význam komplexních pozemkových úprav, napomáhajících nejen účelnému a racionálnímu hospodaření v zemědělské krajině, ale současně zajišťujících potřeby ochrany přírody v rámci ÚSES, nalézáme v příspěvku K. Kaulicha.

J. Macků se zaměřil na problematiku vymezení prvků ÚSES v lesních komplexech a návrhu hospodářsko-úpravnických opatření. Připomíná zejména vazby na rozdělení lesa, rámcové plánování a volby těžebně dopravních technologií. Potřebu sjednoceného shromažďování, udržování a aktualizace údajů o skladebných částech ÚSES v digitálním tvaru a vytvoření jednotné popisné a prostorové databáze ÚSES prezentuje příspěvek J. Šmídové, L. Škapce a J. Zárybnického. Postup v aktualizaci vymezených skladebných částí ÚSES je uveden v textu J. Ko-

sejka, J. Šmídové a P. Kůsově. Historii i současnosti, teoretické i praktické funkce významných krajinných prvků a jejich ekostabilizační funkce se věnují V. Petříček a J. Plesník.

Vývojem snah o diferencovanou péči o krajinu a věcné zacílení podpory včetně charakteru opatření se zabývají P. Pešout a B. Fišer. V jejich článku je mimo jiné přehledně uvedena současná skladba dotačních programů pro péči o přírodu a krajinu.

K zajímavým tématům patří také M. Strnadem a spoluautory zpracovaná problematika migračních koridorů velkých savců v ČR. Fragmentace prostředí dopravní infrastrukturou a rozšiřující se zástavbou se v celé Evropě stává hlavním limitem pro přežívání mnoha živočišných druhů. Autoři seznamují s výsledky projektu hodnotícího migrační propustnost krajiny pro velké savce a s návrhem ochranných a optimalizačních opatření. Na zajišťování migrační průchodnosti vodních toků pomocí rybích přechodů na různých příčných stavbách fragmentujících vodní prostředí se ve svém příspěvku zaměřil P. Marek.

Se situací národní ekologické sítě (tedy s myšlenkou „zelené infrastruktury“) v Nizozemsku seznamují Ch. Kalden a W. Lambers. Stav řešení projektu týkajícího se přeshraničních ekologických sítí ve střední Evropě zhodnotili J. Plesník a O. Vítek. T. Görner v krátkém příspěvku přibližuje význam konference Planning for Biodiversity, která se uskutečnila v r. 2011 v Polsku. Závěrečného slova se ujal L. Miko svým článkem Ekologické sítě, zelená infrastruktura a ekonomické zájmy – jak to sladit?

V kulérové příloze je zařazen slovník vysvětlující vybraných 140 termínů se synonymy i anglickými ekvivalenty, seznam zkratk a přehled použité literatury, který obsahuje téměř 200 pramenů. V příloze jsou také uvedeny dvě krátké informace o vyšších publikacích na téma průchodnosti krajiny pro velké savce a zlepšování propojenosti krajiny v USA.

Vydání tohoto monotematického čísla věnovaného Igoru Míchalovi (1932–2002), který se propojeností krajiny zabýval dávno předtím, než se téma stalo poznanou nutností, považuji za velmi cenné a přínosné. Za zásadní pokládám to, že diskuze zde byla pojata komplexně a poměrně složitá problematika je probrána názorně v souvislostech, se snahou o přehlednost a terminologické sjednocení. Široce využitelný je slovník odborných názvů s jejich vysvětlením. Mimořádné číslo časopisu Ochrana přírody by nemělo chybět v knihovnách pracovníků ochrany přírody a státní správy, projektantů, zájemců o krajinou ekologii, vodohospodářů, lesníků, zemědělců, zoologů, biologů i pedagogů přírodovědného zaměření, u nichž jistě nezůstane založeným časopisem, ale bude často využíváným textem. Je chvályhodné, že celé číslo bude vydáno také v anglické mutaci, čímž se uvedené informace zpřístupní zahraničním zájemcům.

**Agentura ochrany přírody a krajiny ČR,
60 str., cena 59 Kč**